

MARIBORSKI

Cena 1 Din

VEČERNIK

„JUTRA“

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Telefon uredništva 2440, uprave 2455
Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri / Velja mesečno prejemnik
v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglasi po ceniku / Oglaševanje sprejema tudi oglasni oddelček „Jutra“ v Ljubljani / Poštni čekovni račun št. 11.409

Pred novo parlamentarno kampanjo

DOSEDANJE IN BODOČE DELO NARODNE SKUPŠČINE.

Izza navideznega zatišja v političnem življenju se nam kažejo obrisi novega parlamentarnega zasedanja, ki se po zaključku dosedanjega niti ne enoletnega delovanja sedanje narodne skupščine in senata pričinja z 20. oktobrom. Pred zaključkom sedanjega zasedanja morata narodna skupščina in senat skleniti še podaljšanje veljavnosti zakona o zaščiti kmeta, kojega veljavnost poteče 20. tm. Veljavnost zakona bo verjetno podaljšana za mesec dni, tekem tega časa pa bo imel parlament naloge da sklene nov — dasi tudi najbrže samo provizoričen zakon o kmetiskem moratoriju. Pa o tem kasneje!

Ob zaključku prvega zasedanja prvega jugoslovenskega parlamenta ne bo odveč, ako vržemo kratek pogled na dobo od 11. januarja t. l., ko sta se sestala skupščina in senat, da v skupnih sejah čujeta kraljevo prestolno besedo in po izvršeni adresni debati izročita kralju skupno adresno na prestolno besedo. Ugotoviti je treba, da sta narodna skupščina in senat že v prvem razdobju svojega prvega zasedanja sprejela 18 zakonov (proračun in finančni zakon, zakon o srednjih trgovskih šolah, zakon o pomorskih trgovskih akademijah, spremembe zakona o državni trošarini, spremembe zakona o pšeničnem prometu, zakon o zaščiti kmeta, zakon o pobijanju draginje, zakon o srednjih tehničnih in moških obrtnih šolah, zakon o ženskih obrtnih in ženskih strokovnih učiteljskih šolah, zakon o gospodarskem svetu, zakon o poslovniku narodne skupščine in proračun in finančni zakon, zakon o neposrednih davkih, zakon o spremembah zakona o taksah, zakon o gradnji sokolskih domov, razne zakone o mednarodnih pogodbah itd.). Tudi v svoji drugi periodi prvega zasedanja sta skupščina in senat odpravila več zakonskih predlogov, predvsem one, ki so usmerjeni na uravnotežje državnega proračuna. Razni skupščinski odbori so cele mesece delali mnogokrat pozno v noč.

Tekom poletnih mesecev je nastal v parlamentu odmor. Toda to ni bil obenem tudi odmor v delovanju poslancev in senatorjev, ni bil odmor v političnem delu. Več kakor poprej včasih tekem mnogih let, si je tekem zadnjih nekaj mesecev

delalo na izgradnji organizacije naroda, njegove državljanske zavesti in njegove politične zrelosti. Po vseh banovinah in po vseh okrajih države je zavel novi duh jugoslovenske politične orientacije naroda, ki se zbira v vrstah velike vsedržavne politične organizacije JRKD. Izginevalo obrisi nekdanjih partijskih razlik, pozabljajo se nekdanje razprtije in jalovi prepri med brati, ljudstvo prehaja spontano in v masah v organizacijo nove kmetijske demokracije, da podpre novo državno politiko, inavgurirano od kralja z manifestom od 6. januarja 1929. Zakaj gotovo je: brez združitve narodnih sil, brez trajno in trdno organiziranega zaledja v narodu, tudi parlament ne more v redu delati. Odmora v političnem življenju torej ni bilo, le situacija se je za nekaj časa prenesla iz parlamenta med ljudstvo, med narod. In narod je dobro razumel veličino današnje dobe in je na stotinah mogočnih zborovanj po vsej državi manifestiral za novo državno politiko.

Sedaj se za nekaj časa situacija zopet povrača v parlament. Pred nami so veliki in težki problemi, ki jih bo treba rešiti tekem prihodnjih mesecev: zaščita kmeta, ki mu je treba omogočiti obstoj, ne da bi pa obenem trpel škodo drugi stanoviti; dokoncentracija državne uprave in decentralizacija državne oblasti s prenosom velike kompetence na banske upravne in banovinske samouprave; finansiranje banskih uprav in banovinskih samouprav; enotna ureditev vprašanja občin in občinske samouprave; novi državni proračun 1933-34, ki ga bo treba napram sedanjemu še znižati; problem naše valute v zvezi s tezavriranjem skoro po ovice naših bankovcev; vprašanje cen naših kmetijskih pridelkov ter primeren novih trgovskih zvez v svrhu dvigovanja cen itd.

Vse to so življenjski problemi ne samo za našega kmeta in njegovo gospodarsko bodočnost, ampak za ves naš narod, za celokupno naše narodno in državno gospodarstvo, in treba bo silnih naporov narodnih poslancev in senatorjev, da se bodo vsa ta vprašanja zgrabila in reševala v interesu celokupnosti, ne pa z vidikov demagogije.

Vekoslav Spindler.

Neurje v Dalmaciji in Hercegovini

POPLAVE V ŠIBENIKU. RANJENI TUDI LJUDJE. POL METRA TOČE V HERCEGOVINI. ORKAN JE PREVRAČAL VAGONE.

ŠIBENIK, 13. oktobra. Predvčerajšnjim je privihralo nad Šibenik in okolico nenadoma silno neurje, ki ga je spremljalo utrganje oblakov. Brez groma in strel se je vlija na mesto tako ploha, da so bile ulice v nekaj minutah pod vodo, ki je zalila tudi vse trgovine in skladišča. Dočim je mesto izšlo iz vremenske katastrofe še razmeroma poceni, je ciklon v šibeniški okolici težko prizadel vse kmečke hiše. Med njimi je več poslopij popolnoma razkritih, hišo nekoga mladega trgovca je pa celo do tal razdejalo. V pristanišče so se vračale v času ciklona tri ribiške ladje, katerih posadka bi bila absolutno izgubljena, da je niso rešili lunaski mornarji z ladje »Kraljica Marija«. Strela je udarila v neko zavešče na prostem polju, kjer se je s čredo skrli 15letni pastir Ante Vukšić. Zračni pritisk ga je vrzel obenem s tovaršem in konji v zrak, pri padcu pa si je njegov tovariš Gradeš zlomil

desno roko, sam pa je zadobil težke notranje poškodbe. V okolici železniške postaje Perković—Silvno je padla kakor kurla lačca debela toča, ki je uničila nekaj vinogradov, kjer so kmetje še čakali vremena za boljšo trgatve.

MOSTAR, 13. oktobra. Silno neurje je predvčerajšnjim zadelo tudi vso Hercegovino. Deloma je padala tudi toča, ki je pokrila zemljo na posameznih krajih v višini 30 do 50 cm. Orkan, ki je zadiljal nad vso deželo, je ruval drevje brez razlike na starost in debelost ter ga nosil po zraku kakor lahko iverje. Na železniški postaji v Sijekovcu je orkan prevrnil pri tamkal stolecem tovornem vlaku 6 vagonov, med katerimi sta bila dva popolnoma naložena. K sreči ni bilo človeških žrtev, ranjena sta bila le strojevodja in vlakovodja. Orkan je divjal polni dve uri. Vsa poslopja so več ali manj poškodovana.

Sestanek Herriota in Macdonalda

HERRIOTOV PRIHOD V LONDON. PRVA KONFERENCA. INFORMACIJE POLITIČNIH KROGOV. LLOYD GEORGE O RAZOROŽITVI.

PARIZ, 13. oktobra. Predsednik vlade Herriot je odpotoval včeraj ob 16. popoldne v London. Včeraj jutraj je francoska vlada razpravljala na posebnem seji o vprašanih, o katerih bo razpravljala Herriot na sestanku z Macdonaldom.

LONDON, 13. oktobra. Francoski ministrski predsednik Herriot je prispel sinoči ob 11. uri v angleško prestolnico. Na Victoria-kolodvoru so ga pričakovali premier Macdonald, francoski ambasador in visoki funkcionarji zunanjega urada. Razgovori so pričeli danes ob pol 11. uri v Downing Streetu. Macdonald želi obdržati Herriota preko nedelje v Angliji, da bi med tem povabil nemškega zunanjega ministra barona Neuratha k direktnim razgovorom v Londonu.

LONDON, 13. oktobra. Uradni komunikacije, ki je bil izdan po prvem sestanku Herriota z Macdonaldom pravi med drugim: »Kakor ni bil namen iniciative za sklicanje konference štirih velesil delati proti ali preko Društva narodov glede reševanja nemških zahtev po pravici do enakopravnosti v oboroževanju, tako tudi sestanek francoskega ministrskega predsednika Herriota z angleškim ministrskim prednikom Macdonaldom nima namena ustvarjati kake fronte proti skupini držav ali kaki posamezni državi«.

Kakor se v poučenih angleških političnih krogih zatrjuje, sta italijanski poslanik Grandi in upravnik poslov nemškega poslanstva v Londonu, vedno sproti obveščena o poteku razgovorov med Herriotom in Macdonaldom. Iz tega sledi, da se je misel na sklicanje konference štirih velesil popolnoma opustila.

V onih krogih, ki Macdonaldovo politiko graja, se zatrjuje, da bo imela njegova iniciativa še zle posledice. Njegovo neprestano posredovanje je povzročilo v Ženevi popoln zastoj. Če ne bi bil povabil Herriota v London, pravijo, bi se bila on in baron Neurath že v Ženevi sporazumela ali vsaj zblížala.

LONDON, 13. oktobra. Kakor se v dobro informiranih krogih zatrjuje, je Macdonald odklonil vsako vmešavanje Anglije v kontinentalne pakete. Izdelal je zato načrt, ki poenostavlja francoski projekt. Francoski diplomati so pa ta načrt že odklonili.

LONDON, 13. oktobra. V nekem govoru je dejal Lloyd George, da je za zaveznike že zadnji čas, da izvedejo določila verzajske mirovne pogodbe glede razorožitve. Vojna v nasprotnem primeru ne bo daleč, saj tudi l. 1914. državniki niso verjeli v možnost vojne vse dokler ni izbruhnila.

Madžarsko romanje k Mussoliniju

BUDIMPEŠTA, 13. oktobra. Kakor se doznava, bo odpotovala iz Budimpešte v Rim 30 članska deputacija vseh madžarskih društev, ki bo izročila Mussoliniju v znak hvaležnosti knjigo z 2 milijonoma madžarskih podpisov. Ob tej priliki bodo v Rimu velike svečanosti, ki bodo izzvenele v znamenju velikega in iskrenega madžarsko-italijanskega prijateljstva. Potek svečanosti bodo prenašale tudi italijanske radijske postaje. Mussolinij bo na pozdrav predsednika zunanjega parlamentarnega odbora Peckarja Gyula, ki bo zastopal madžarska društva, imel velik zunanepolitičen govor, na katerega polaga vsa mednarodna javnost veliko važnost.

Papež pride v Milan?

MILAN, 13. oktobra. Predsinočnjim se je razširila vest, da bo papež Pij XI. že v drugi polovici oktobra obiskal Milan. Te vesti so potrdile nekatere aristokratske rodbine v Milanu, ki stoje v najtesnejših stikih z Vatikanom. Včerajšnji italijanski listi prinašajo to vest z vso rezervo. Nadškofijska kurlja jo je demantirala, vendar pa se trditve o papeževem prihodu trdovratno vzdržujejo. Papež namerava baje prisostvovati otvoritvi velikih katoliških slavnosti, ki se bodo pričele 30. t. m. Fašistični krogi zatrjujejo, da je papežev obisk v Milanu, če se bo resnično izvršil, dokaz najpristranejših odnošajev med Italijo in Vatikanom. Papežev milanski obisk bi bil poseben pomemben z ozirom na to, da po l. 1870. še noben papež ni stopil iz Vatikana in je Pij XI. doslej samo dvakrat zapustil Vatikan po sklepu lateranskega dogovora, vendar pa rimskih mestnih meč ni prekorčal.

Pujijevi nameni

TOKIO, 13. oktobra. Na poti v Ženevo se mudi tukaj osebni tajnik šefa Mandžurije Ting Si Juan, ki zastopa interese svojega gospodarja, bivšega mladega kitajskega cesarja Pujija. Ting Si Juan je dal razumeti, da je vzpostava neodvisnega mandžurskega režima samo navadna preliminarina mera, ki ima za glavni cilj vzpostavitev kitajske monarhije. Ting Si Juan je še izjavil, da so važni kitajski emisariji iz Kitajske same pri obisku pri cesarju Pujiju izjavili, da so se province Ho Peh, Šan Tung in Šansi izjavile za zedinjenje z Mandžurijo.

KRIZA PRAŠKE VLADE?

PRAGA, 13. oktobra. Pogajanja med vlado in strankami glede znižanja uradniških plač so ostala brezuspešna. Finančni minister Trapl vztraja na 5 do 12 odstotnem znižanju. Jutri bo sprejet pri predsedniku republike Masaryku ministrski predsednik Udržal, ki mu bo pojasnil sedanjí položaj in skušal najti primeren izhod iz njega. Če ne bo prišlo do sporazuma, je vladna kriza neizbežna. Kot naslednik Udržala se imenuje senator Malypetr.

ZA TRETJO ANGLEŠKO ZBORNICO.

LONDON, 13. oktobra. Iz Manchestera poročajo, da je v svojem govoru, ki ga je imel pred predstavniki raznih gospodarskih korporacij, priporočal lord Mallchett ustvaritev tretje angleške zbornice, v katerih naj bi bili predstavniki strokovnih gospodarskih korporacij.

ZASEDANJE FRANCOSKEGA PARLAMENTA.

PARIZ, 13. oktobra. Po predsinočnji seji ministrskega sveta je predsednik francoske vlade Herriot izjavil časnikarjem, da je vlada sklenila sklicati narodno skupščino in senat 25. oktobra.

Dnevne vesti

Solidaren nastop slovenskih mesarjev za svoje interese

ZBOROVANJE V HOTELU »PRI ZAMORCU«. MIREN POTEK ZBOROVANJA. VAŽNI SKLEPI.

Včeraj so se sestali k pogovoru o svojih stanovskih zadevah v dvorani hotela »Pri zamorcu« mesarski mojstri iz vse Slovenije. Že pri prihodu jih je v navzočnosti mnogoštevilnih mariborskih stanovskih tovarišev pozdravil na kolodvoru častni predsednik Združenja mariborskih mesarskih in prekajevskih mojstrov g. Franc Hohnjec. Točno ob napovedani uri se je pričelo zborovanje, ki ga je otvoril predsednik prireditvenega odbora g. Smodej, ki je iskreno pozdravil navzoče in izrazil željo, da bi zborovanje čim boljše uspelo in utrdilo tovariške vezi. Nato je podal besedo predsedniku akcijskega odbora mesarskih zadrug g. Jakobu Dimniku iz Ljubljane, ki je najprej pozdravil med drugimi tudi oba okrajna glavarja g. dr. Ipavca in g. Makarja, zastopnika mariborske mestne občine podžupana g. Golouha in ravnatelja mestne kavnice g. dr. Rojka, zastopnika tržnega nadzorstva g. dr. Lužarja, obrtno združnega nadzornika g. Založnika, tajnika Zbornice za TOI g. Žagarja, davčnega upravitelja g. Merčuna, zastopnika banovinske vinarske šole prof. g. Vojska, predsednika Zveze obrtnih zadrug g. Bureša in ostale navzoče.

V svojem izjavljanju je govornik poudaril potrebo stanovske zavesti in vzpodbujal tovariše k složenemu delu za skupno dobrobit stanu. Naglasil je nujno potrebo po ustanovitvi močne strokovne organizacije, ki bo ščitila v teh težkih časih interese mesarskih obrti ter prinesla zaželjene uspehe.

V imenu mariborske mestne občine je pozdravil skupščino podžupan g. Golouh in zaželel vsem navzočim delegatom iz vse banovine iskreno dobrodošlico. V imenu Zbornice za TOI je pozdravil zbor g. Žagar in obljubil v borbi mesarskih podjetnikov eksistenco še nadaljno izdatno pomoč zbornice. Za Zvezo obrtnih zadrug je želel stanovskemu pokretu obilno razmaha in najlepšo bodočnost g. Bureš, pismeno pa sta pozdravila zborovanje mestni župan g. dr. Lipold in narodni poslanec g. Benko ter načelnik celjske Zdruge mesarjev in prekajevcev g. Rebeuschegg.

Na predlog g. Žana so bile odposlane udanostna brzojavka kralju, pozdravni brzojavki pa ministru g. Mohoriču in stanovskemu tovarišu g. Rebeuscheggu v Celje. Nato je predsednik prešel na dnevni red in dal besedo poročevalcu Alojziju Mrežariju iz Ljubljane, ki je podal izčrpno poročilo o najbolj perečem vprašanju, ki zadeva mesarsko obrt, klanje po kmetih itd. V svojih izjavljanjih je ugotovil zanimiva dejstva in objavljamo v glavnem naslednje težnje, dočim bomo bistvo vsega prinesli v eni naslednjih števil. Banska uprava naj izda pravnoveljavno interpretacijo novega obrtnega zakona glede klanja na kmetih, ki bo o-

mogočala zadrugam oziroma mesarskim mojstrom pritožbe na ministrstvo.

Za njim je poročal o vprašanju prostih stojnic načelnik mariborskega združenja g. Brezočnik, ter zahteval, da izda merodajna oblast zakonite predpise za stojnice in enoten pravilnik ter da se neoporečno meso ne sme več prodajati na prostih stojnicah. O raznih »mesarskih grehlih« je izpregovoril g. Hohnjec in izjavil, da bi bil položaj naših mesarskih mojstrov nedvomno drugačen, če bi se spoštovala stanovska zavest in solidarnost. Razpasla se je trgovina s firmami in se nikjer tako ne šušmari, kakor prav v mesarski obrti. Mojstri ne prijavljajo točno svojih vajencev, ne drže se zapiralnega časa in pogosto kršijo tržni red.

Za njim je poročal o potrebi ustanovitve zveze mesarskih zadrug za vso banovino g. Ivo Žan iz Ljubljane. Nova zveza naj pospeši organizacijo zadrug in obrtne interese mesarjev, podpira naj zadrug pri izpolnjevanju njihovih nalog, skrbi naj za obrtno izobrazbo vajencev in pomočnikov, pospešuje naj obrtno šolstvo in izobrazbo članov zadrug ter skupnost in stanovsko čast mesarskega stanu. Njegov predlog, da bodi sedež zveze zadrug v Ljubljani, je bil soglasno sprejet in so bili določeni predlagatelji, ki bodo predložili pravila v odobritev bankski upravi. Ustanovni občni zbor zveze bo še letos, poprej pa bodo sklicale zadrug izredne občne zbere, na katerih se bo sklepalo o pristopu. Nova zveza bo posvečala posebno pozornost združitvi vseh mesarjev sedanjih mesarskih zadrug.

O vzgoji mesarskega naraščaja je poročal g. Jernej Fidler iz Maribora in stavil več konkretnih predlogov, ki so bili soglasno sprejeti. Zavzemal se je zlasti za telesno in duševno vzgojo vajencev in za obrtno nadaljevalno šolo, ki ji je bila doslej posvečena malenkostna pozornost. Sledila so poročila zastopnikov posameznih združenj. Za novomeško je poročal g. Vindišer, ki je naglasil nujno potrebo po združitvi ter predložil zboru zadevno resolucijo, ki je bila poslana tudi bankski upravi in trgovskemu ministrstvu. Nato je g. Zajc z Ljubljane poudaril še željo, naj bi fisk primerno upošteval težnje mesarske obrti in ne bi objavljajl netočnih poročil.

Pri slučajnostih se je razvila obširna debata, v katero so posegli mesarski mojstri gg. Podlogar iz Trbovelj, Birtič iz Hrastnika, Rogelj iz Šostanja, Boršek iz Litije, Rupert iz Iga pri Ljubljani, Vindišer iz Novega mesta in Smodej iz Maribora. Ob pol 22. je predsednik zaključil zborovanje, ki je v vsakem pogledu sijajno uspelo.

Danes dopoldne so si mesarski mojstri ogledali mariborske naprave, popoldne so pa napravili avtobusni izlet v okolico.

Iz sodne pisarniške službe. Iz Kočevja je premeščen k Sv. Lenartu v Slovenskih goricah višji sodni oficial Josip Medved. Upokojen je oficial Josip Horvat pri okrajnem sodišču pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.

Lepo priznanje. V ponedeljek popoldne je okrajni glavar, vladni svetnik g. dr. Marko Ipavc izročil v Št. Ilju v Slovenskih goricah šolskemu upravitelju g. Adamu Sardoču kraljevo pohvalo za izvenšolsko delovanje. Slovesnosti izročitve so prisostvovali župani vseh bližnjih občin, člani šolskega odbora, učitelji in učiteljice in razni drugi domačini. G. upravitelju čestitamo k temu priznanju!

Okrajno učiteljsko društvo Maribor, levi breg zboruje v soboto 15. t. m. ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu v Mariboru. Najprej bo redni letni občni zbor, nato pa zanimivo predavanje višjega državnega tožilca g. dr. I. Jančiča o temi »Iz prakse mladinskega sadstva«. Ob pol 9. uri naj pridejo k seji vsi člani in članice upravnega in nadzornega odbora društva s pripravljenimi poročili, istotako delegati banovinske in državne skupščine! Tovariši, tovarišice! Stanovska disciplina nas kliče k točni in polnoštevilni udeležbi! Mirko Vauda, predsed.

Čevljarski učni tečaj. Danes se začnejo v Mariboru predavanja strokovnega učitelja g. Steimanna iz čevljarskega prirojanja v 6-tedenskem učnem tečaju, ki ga priredi na pobudo mariborske čevljarske obrtne zadruge obrtni pospeševalni referent pri bankski upravi. Udeležencev je priglanih 31, od teh velika večina iz Maribora, deloma pa tudi iz bližnje in daljše okolice, med drugim iz Križevcev, Konjic, Jarénine in Ptujске gore. Predavanja bodo v dekliški meščanski šoli v Miklošičevi ulici vsako sredo, četrtek, petek in soboto od 17. do 21. ure.

Iz »Nanosaa«. V petek 14. t. m. ob 20. uri bo v društveni sobi sestanek, posvečen spominu mučenika Vladimírja Gortana. Pridite vsi!

Nedeljski izlet Društva zasebnih in avtonomnih nameščencev v Mariboru bo gotovo eden najlepših in najpoučnejših društvenih izletov. Lepo jesensko vreme in ugodna prilika ogleda zgodovinskih znamenitosti bosta nudila udeležencem obilo užitka. Opozarjamo predvsem na krasno zbirko historičnih izkopin in najdb, ki jih hrani zgodovinarjem znani ptujski muzej, ter na izkopine rimskega svetišča »Mitreum«, ki so priče slavnih dni Petovie. Kot smo že poročali, se udeležiti izleta tudi naš odlični zgodovinar, sodni svetnik g. dr. Vladimir Travner, ki bo znal izletnikom kar najbolje predočiti pomen posameznih zgodovinskih prič slavne prošlosti. Izleta se udeleže tudi razne odlične osebnosti mesta Maribora in je upati, da nam bo uprava veleposestev grofov Herbersteinov (predvsem g. kastelan) šla pri ogledu pradu na roko. Vsi dosedanj prijavljenci imajo že rezervirane sedeže v avtobusu. Nove prijave se pa sprejemajo danes v četrtek ter jutri v petek ob 20. do 21. ure zvečer v društvenih prostorih palače OUZD. Odpeljemo se to nedeljo točno ob 13. uri izpred Kralja Petra trga.

Sokolska in strelska prireditve pri Sv. Marjet ob Pesnici. Za nedeljo 16. t. m. pripravlja tukajšnja sokolska četa vzajemno s strelsko družino sledeči prireditvi: Ob 13. uri otvoritev novega strelišča, ob 14. uri pa telovadni nastop domačih in sosednjih Sokolov. Sodelujejo domači sokolski pevski zbor, glasbeno društvo »Lira« iz Maribora, kakor tudi ostale sosedne sokolske edinice in druga društva. Ob pol 13. uri bodo v Mariboru na Grajskem trgu pripravljene za prevoz k Šmarjeti avtobusi in tovorni avtomobili. Radi lažje organizacije prevoza gostov prosimo, da se vsi udeleženci že pred nedeljo javijo pri Sokolu matici, Narodni obrani ali pri strelski družini v Mariboru. — Vsem zavednim rodoljubom! V spomin so vam sigurno še šmarješke nacionalne prireditve pod imenom »Domovinski dan«. Nadaljujmo jih, ob naši zapuščenosti, narodno prelačni severni meji osobito zdaj. Mariborčani, prosimo vas, ponovite vaš lanski triumfalni pohod k nam tudi 16. t. m.! Vsa ostala društva in korporacije, pohitite za nekaj uric med nas! Vsi skupno, opozumite nas s svojo udeležbo k nemajno vztrajnem, nacionalno-kulturnemu delovanju med našim obmejnimi ljudstvom! Na svidenje — zdravo

Narodno gledališče

Repertoar.

Četrtek, 13. oktobra ob 20. uri: »Dve nove vesti«. Red B.
Petek, 14. oktobra: Zaprt.
Sobota, 15. oktobra ob 20. uri: »Za narodov blagor«. Red A.
Nedelja, 16. oktobra ob 20. uri: »Trije vaški svetniki«.

Pri pomanjkanju teka, kislem vzpehavanju, slabem želodcu, leni prebavi, črevesnem zagatenju, napihnjenosti, motnjah presnavljanja, oprišču, srbečici, osvobodit naravna »Franc Jožefova« voda telo vseh nabranih strupov gnilobe. Že stari mojstri vede o zdravilnih sredstvih so priznali, da se »Franc Jožefova« voda obnese kot povsem zanesljivo sredstvo za iztrebljenje črevesa. »Franc Jožefova voda« se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Novo specialno trgovino s sportnimi potrebščinami bo otvoril na Aleksandrovi cesti g. R. Prinčič.

V Sv. Martinu pod Vurbergom prirediteljsko gasilno društvo v nedeljo 16. t. m. ob 3. uri popoldne na vrtu gostilne Kostanjšek veliko tombolo z mnogimi krasnimi dobitki. Vsi prijatelji društva so vabljeno vabljene. Avtobus vozi ob 14. in 15. z Glavnega trga.

Restavracija »Velika kavarna«: vsa dan ribje specialitete.

Za ženo, za moža in za otroke »TEMPO« čevlji na obroke.

LJUBLJANA CELJE MARIBOR
Gledališka 4. Aškerčeva 3. Slovenska 18.

Bratje strelci! Strelska družina v Hotinji vasi priredi v nedeljo 16. t. m. na svojem lani pod pokroviteljstvom gospod bana dr. Marušiča svečano otvorjenem strelišču veliko nagradno streljanje. Na razpolago bo 10 krasnih nagrad v vrednosti več tisoč dinarjev. Med njimi so tudi darila gospoda bana, mariborskega okrožnega odbora itd. Obiščite vsi Hotinjo vas!

Dražba carinskega blaga. V soboto 15. t. m. bo ob 9. uri dopoldne v drugem skladu tukajšnje carinarne dražba raznega trgovskega blaga.

Eksplodizija smodnika. V noči na preteklo sredo se je iz neznanega vzroka vžgala večja količina smodnika v posebni shrambi trgovca Martina Šumara v Konjicah. Detonacija je bila zelo močna in je prestrašila Konjicane in okolico. Razneslo je le shrambo za smodnik, druge škode pa eksplozija ni povzročila.

Smrtna nesreča na železniškem mostu. Preteklo noč okrog polnoči je bil stražnik Ivan Tuš v Plinarniški ulici obveščen, da je vlak povozil nekega vojaka na železniškem mostu. O nesrečnem dogodku je stražnik obvestil obmejno policijo in poveljstvo tukajšnjega pehotnega polka ter se podal na kraj nesreče. Med tračnicami, približno na sredini mosta, je opazil popolnoma razmesarjeno truplo brez rok in glave. Tja je kmalu nato prišla tudi vojaška komisija, ki je ugotovila, da je vojak, 22letnega Izeta Težuloviča, ki je stal na mostu na straži, povzila avstrijska lokomotiva, ki je prihajala s koroškega kolodvora okrog polnoči. Po ogledu je odredila komisija prevoz trupa v mrtvašnico na pobreškem pokopališču.

Napad. Preteklo sredo zvečer je napadel neki poljski delavec v Stanovskem pri Mariboru domov se vračajočega 59letnega zidarskega pomočnika Ivana Jagra ter ga tako hudo poškodoval z nekimi topim predmetom na glavi, da je moral po pomoč v tukajšnje bolnišnico.

Nesreča na cesti. Ko je prišel včeraj iz Spodnje Velke pri Mariji Snežni 23letni viničarjev sin Ignac Matko v mesto, je padel na Aleksandrovi cesti v Krčevini in si zlomil desno nogo. Poklicani reševalci so ponesrečenca prepeljali v bolnišnico.

S policije. Davi je policija aretirala Jakoba A., ki je pijan obležal na ulici in neko Marijo J. zaradi vlačuganja. Pri policiji je bilo vloženi 17 prijav zaradi manjših policijskih prestopkov. V policijskih zaporih prebdeva desetredno zaporno kazen devetnajst nočnih pičik, ki jih je policija polovila v zadnjem času po raznih nočnih lokalih. Po prestani kazni bodo nekatere romale pred sodnika, druge, ki niso pristojne v Maribor, pa bodo izgnane iz mesta.

Dva uboja

V Ižakovcih v Prekmurju je zaklal posestnik Domitrič posestnikovega sina Alojzija Petka. — Na Plaču so trije bratje Belšaki zaklali posestnikovega sina Franca Potrča.

Kriminalna kronika je zopet obogatela za dva žalostna primera fantovske podivjanosti. V Ižakovcih pri Beltincih v Prekmurju je pretekli ponedeljek popoldne okrog 5. ure z nožem smrtno zabol 36 letni poljski delavec Alojzij Domitrič 28letnega posestnikovega sina Alojzija Petka, ki je kmalu po krvavem dogodku izdihnil.

Ozadje krvave vaše drame je bilo večletno nespornost in sovraštvo med storilcem in pokojnim Petkom. Tudi je bil ubijalec Domitrič na Petka zelo ljubosumen, ker je bil še pred poroko fant njegove žene in to razmerje ni ostalo brez posledic. Zato je začel Domitrič kmalu po poroki sovražiti svojo ženo, še hujšo jezo pa je imel na Petka, ki mu je še vedno zalezoval ženo. Ko je kritičnega dne prihitel Petek na pomoč Domitričevi ženi, ki jo je mož hudo pre-

tepal radi neke malenkosti, je Domitrič takoj segel po nožu in ga zasadil Petku v srce. Petek je na mestu izdihnil, ubijalca pa so orožniki prignali v zapore mariborskega okrožnega sodišča.

Drugi žalosten primer pa se je dogodil na državni meji na Plaču, kjer so našli nočjo okrog pol ene ure na banovinski cesti Kungota - Vrtnice ubitega 24letnega posestnikovega sina Franca Potrča. Uboja so osumljeni trije bratje Belšaki iz Vrtnice. Prejšnji večer so namreč prešli grozde pri nekem posestniku in so se domov grede sprli, navalili na Potrča z noži in ga zaklali. Podrobnosti o groznem uboju bo dognala šele preiskava. Orožniki so Belšakove fante aretirali, danes popoldne pa je odšla na kraj uboja sodna komisija, ki jo tvorijo preiskovalni sodnik g. Kramer, sodni izvedenec g. dr. Zorjan in zapisnikar g. Lana, ki bo ugotovila dejansko stanje.

Iz carinske službe. Premeščen je k tukajšnji carinarnici višji carinski kontrolor Alojzij Pip s Sušaka. Iz Maribora sta premeščena višji carinski kontrolor Števan Rafajlovič v Beograd, carinik Branimir Randić pa v Zagreb

Javna vprašanja in težnje južne okolice

Velik shod JRKD na Tezmem.

Preteklo soboto je imel narodni poslanec g. Krejči zelo lepo uspel in obiskan shod JRKD v prostorih gostilne g. Marina na Tezmem. Z narodnim poslancem je prisel na shod tudi okrajni glavar za Maribor desni breg g. Milan Makar. Oba gospoda je navdušeno sprejelo občinstvo z godbo tukajšnjega sokolskega društva. Shod je otvoril predsednik tukajšnje krajevnice organizacije JRKD g. Josip Šabeder, nato pa je narodni poslanec podal zanimive in važne izjave v onih vprašanjih, ki danes najbolj zanimajo vso javnost. Obširno je orisal politiko vlade, ki stremi za tem, da si pridobimo nova tržišča za naše proizvode, žito, les, živino, sadje in dr., ker, če dvignemo izvoz, bo mogoče dvigniti tudi cene in s tem najbolj pomagati našemu kmetu. Gospodarska kriza, ki je že danes zajela ves svet, se seveda močno občuti tudi pri nas. Hudo je pri nas, toda drugod je še desetkrat huje. Še bogate države, kakor Amerika, Anglija in Nemčija ne vedo ne kod ne kam ter si ubijajo glave, kako najti pravo pot do pravega gospodarskega blaginjanja. V naši državi pa še kljub temu nismo tako na koncu. Imamo še dovolj kruha in dela za pridne roke. S samim lakotovanjem in s prekrizanimi rokami se na svetu ne opravi ničesar. Potrebno je zanimanje in sodelovanje pri vseh javnih vprašanjih. Marsikaj in morebiti zelo veliko bi se spremenilo v našem življenju, če bi se krepko oprijeli besed prvega pesnika Valentina Vodnika: »Slovenc, Tvoja zemlja je zdrava za pridne, nje lega nepravda, išče te sreča, um ti je dan, našel je boš, ak nisi zaspan.« Stopite vsi na to pot, saj se mora vsak narod sam boriti za svojo oblast. Ako pa bomo pu-

stili, da nam bodo drugi rezali kruhi, bodo prav tenki kosi prišli na nas. Pridite in delajte z nami, kajti samo v skupnem delu je moč in rešitev iz današnje krize! G. Ivan Tomažič se je v imenu zborovalcev zahvalil narodnemu poslancu za poročilo in lep spodbujajoč govor. Ob tej priliki je prosil v imenu občanov, da se naj zavzame za postavitve postajališča na Tezmem, katerega potreba se čuti že več desetletij. Če pomislimo, da imajo danes postajališča občine z mnogo manjšim številom prebivalstva, kakor ga ima občina Tezno, bi slejkoprej pripadalo postajališče nam, kot industrijski občini. Imamo tri precej velike tovarne: »Kovino«, »Splošno stavbeno družbo« in »Teksto«. Tega postajališča bi se posluževalo tudi prebivalstvo ostalih okoliških občin, kakor Razvanje, Radvanje, Nova vas, del Pobrežja in magdalensko predmestje. Postajališče bi se postavilo z manjšimi stroški, ki se premikalni kolodvor opuščen in so danes na razpolago tri precej velike in dobro ohranjene barake, ki so v vojnem času služile kot prometne pisarne. Premik, ki je svoječasno oviral že davno projektirano postajališče, je danes ukinjen. Sedanji službujoči prometni uradnik bi prejel samo še blagajno za izdajanje kart osebnega prometa. Za dohod prebivalstva iz občin Razvanje, Radvanje in Nove vasi je vse rešeno z že urejenim žel. prehodom, ki veže Maistrovo ulico z Aškerčevo, Gregorčičevo, Vodnikovo ulico in Tržaško cesto.

G. narodni poslanec je obljubil, da bo ukrenil vse potrebno, koliko bo v njegovih močeh, v zadoščenje pa mu bo, ko bo sam lahko izstopil na postaji Tezno.

Naš up in naša bol

Tožba iz Ljutomerskih gor.

Spet klopočejo klopotci po naših vinskih brdih ljutomersko-ormoških gor. Ko malo zaveje nežna sapica, jih ubere sto svojo visoko pesem in ko potegne sapa malo močnejše, pritegnejo nižji in čvrstejši glasovi, in če piš potegne čez hrib in dol, se oglase še zadnji s svojim mogočnim in nizkim glasom.

Tako pojejo klopotci svojo pesem že od časa prapradedov ter veselo oznanjajo, da je zlato grozdje dozorelo in se bliža vesela trgatav. In od časov pradedov spremlja to veselo klopotanje na vestnikov ukanje fantov in deklet po stari preleški navadi.

Spet klopočejo klopotci naših gor, toda ne pojo pesmi veselja in razodetja; otožno oznanjajo tja v dan, da so se zopet sešli sovražniki naših gor, ki hočejo za korist lastnega žepa oskubiti našega kmeta ter mu omrčiti stoletno veselje. Zbrali so se trgovci kakor farizeji

v templju božjem, določili cene, ne da bi vedeli in znali, ali bo dal Bog vinsko kapljico ali pa jo bo zopet pridelal naš kmetič. Že pred leti so začeli ubijati naša slovita vina; kupovali in uvažali so vina brez slovite naše vinske rožice, mešali so našo zlahtno vinsko kapljico z vsiljencem ter tako sistematično uničevali sloves naših gor.

In tako so naši zlahtni vinski kapljici, ki prekaša vse svoje vrstnice daleč po svetu po svojem bukeju, določili cene, ki bijejo v obraz vsemu, kar se je do sedaj doživelo v vinskem trgovskem svetu. Če je bila že lansko leto parola »10 par za stopinjo!«, se je izdalo letos geslo — »samo 6 par za stopinjo!« In tako pojejo klopotci — »samo šest par, samo šest par, dinar za liter, dinar za liter«, in le v izjemnih primerih kaj več, če nisi slovenski trpin; in pojejo klopotci pogin našim goricam dan in noč, noč in dan.

In ni ga Mesije, ki bi razgnal trgovce iz templja božjega s korobačem, da bi

vsaj ostalo kmetu to, kar je sam položil v to blaženo zemljo, da mu da soka nebeskega vsaj za ono, kar je sam potrošil. Hud boj bide naš vinogradnik, delo trdih žuljev polaga v tuji žep — v nasitni žep trgovcev s kmetскими sragami.

Ne spremlja te visoke pesmi naših klopotcev ukanje naše mladeži, ne veseli smeh našega kmetiča, spremlja ga kletvica in rentachenje našega vinogradnika, ki z žalostjo v srcu gleda propast naših dičnih ormoško-ljutomerskih vinskih gor.

Da vstal bi On, prišel zopet med nas ter vzel korobač in razgnal trgovce z našimi žulji iz kraja, katerega ceniti ne znajo!

Poljčane

Otvoritev igralske sezone. V nedeljo 9. oktobra je otvoril tukajšnji Sokol svojo igralsko sezono z učinkovito dramo ruskega pisatelja P. Sjevernega »Spavaj moja deklica«. Poljčanski diletantje, prej združeni pri »Zvonu« in »Čitalnici« in zdaj pri Sokolu, so spravili že nešteto iger na oder, vendar so bile to povečini veseloigre ali ljudske igre. Dram so se izogibali, češ, da ljudje zanje nimajo razumevanja. Ta napačni predodek pa je ovrгла povsem nedeljska predstava, s katero so tudi bili vsi gledalci zelo zadovoljni; znak, da imajo Poljčani tudi za dramo smisel in razumevanje. Imenitno so igrali naši stari znanci br. Ritonja, Živko itd., uveljavila pa se je odlično tudi nova moč s. Hilda Arnuševa. Tako bi bil Sokol z uspehom otvoritve lahko prav zadovoljen, da bi bil še obisk malo boljši. Morda je na tem sam malo kriv, ker je bil začetek igre (ob 20.) malo pozen. V novembru se pa vprizori Špicarjev romantični igrokaz »Na poljani«.

Pod voz je prišel. Na cestnem ovinku med Hartnerjem in Grundnerjem so se že večkrat pripetile prometne nezgode. Tako tudi te dni. Z obeh strani je naenkrat pridiral voz. Hlapec g. H., ki je stal sredi ceste, je misleč umakniti se enemu vozu, prišel pod kolesa drugega, ki so ga podrla in povozila. K sreči voz ni bil naložen, sicer bi odnesel hlapec, ki bo dalje časa nesposoben za delo, še težje poškodbe.

Sokolstvo

Sokol Maribor I.

V soboto 15. t. m. ob 20. priredi dramski odsek Žagarjevo igro »Vrtinec«. Pred igro samo bo predaval g. Malenšek, znani borec za osvoboditev Maribora. Bil je eden tistih požrtvovalnih častnikov, ki so za narod stavili na kocko svoje življenje in podprli generala Maistra v borbi za jugoslovanski Maribor. Predaval bo o dnevih osvoboditve. V nedeljo ob 15. bo za mladino prva predstava v letošnji sezoni lutkovnega gledališča: igra »Obuti maček« in deklamacije. — Društvena plesna šola se je začela z vajami v Narodnem domu ob nedeljah od 19.30 do 22.30. — Zdravo!

ODOLO-zobna pasta temeljito očisti zobe, ne da bi škodila zobni sklenini. Posebno za kadilce je redno negovanje zob z ODOLO-zobno pasto neobhodno potrebno.

Sport

Nov klub v Čakovcu.

V Čakovcu je bil ustanovljen nov sportni klub, in sicer SK Gradjanski. Pravila so od oblastev že odobrena in bo ustanovni občni zbor dne 19. t. m. Novi klub se bo predvsem bavil z nogometom. Predsednik pripravljalnega odbora je odvetnik dr. Ante Odič.

Težkoatletska reprezentanca Jugoslavije, ki bo sodelovala na tekmovanju za balkansko prvenstvo 3. in 4. novembra v Carigradu je sestavljena takole: bantam kategorija: Schneeberger (Croatia); perolahka: Toth (Sparta); lahka: Uzelac (Sarajevo); welter: Marković (Croatia); srednja: Jurij Metzner (Croatia); polteška: Franjo Palković (Croatia) in težka: Nagy (Radnički, Sombor).

Tekmovanje za nogometno državno prvenstvo.

V nedeljo 16. t. m. se odigra polfinale, in sicer se srečate v Beogradu: Concordia in Jugoslavija (sodnik g. Knifer iz Osijeka) in v Splitu: BSK in Hajduk. (Sodnik g. Biro iz Budimpešte).

Prva nogometna tekma z Italijani bo 30. oktobra v Milanu, in sicer med BSK in FC Ambrosiana. Za Božič pa bo BSK gostoval v Firenzi.

ISSK Maribor je protestiral

brzojavno pri LNP proti verifikaciji nedeljske nogometne prvenstvene tekme s SK Ilirijo v Ljubljani, ki je kakor znano končala z rezultatom 3:2 za SK Ilirijo.

Medklubiški odbor LNP, službeno.

Prvenstvena tekma SK Mura (Murska Sobota):SK Svoboda (Maribor) bo v nedeljo 16. t. m. ob 10. na igrišču ISSK Maribora. Službujoči odbornik g. Knez. — Tajnik.

Odbor za delegiranje sodnikov pri MOLNP, službeno.

Nedeljske tekme sodijo: prvenstveno tekmo SK Mura:SK Svoboda g. Bizjak; pokalno tekmo SK Ilirija mladina:ISSK Maribor mladina g. Vesnaver. Sodnika za prvenstveno tekmo SK Ilirija:SK Rapid določi odbor za delegiranje sodnikov pri LNP.

Dr. Maks Kovačič:

Dr. Miroslav Tyrš

(Predavanje v Ljudski univerzi).

Prehajajoč k drugi družabni organizaciji, ako smem tako reči, — k cerkvi in veri oziroma Tyrševemu razmerju napram njima, moram priznati, da Tyrš res ni bil človek, ki bi imel svojo religijo ob vsaki potrebi in nepotrebi priliki na jeziku, ampak je bil kakor pretežna večina izobražencev v verskem oziru do skrajnosti tolerant, da je pa sam za sebe izpovedoval verstvo ljubezni do bližnjega, prosvete, pravičnosti in socialne enakosti. To verstvo — predvsem dejanske ljubezni — ne dela dobro iz strahu pred peklom niti radi upanja na posmrtno življenje. Bodi kdorkoli kakršnegakoli mnenja v verskem oziru, utajiti ne bo mogel, da je i v tem pogledu Tyrš imel visoke etične vidke pred očmi. In tako so ga tudi sodili njegovi sodobniki; cerkev mu ni odrekla cerkvenega pogreba, kar bi se bilo gotovo zgodilo, ako bi bili njegovi nazori protiverski.

K verskemu premotivanju je dovedlo Tyrša deloma dejstvo, da je to premotivanje tvorilo predmet njegovega znanstvenega študija: saj je k verskemu raz-

glabljanju od filozofije in logike le korak!

Oglejmo si zato še Tyrša kot filozofa! Ako bi ga primerjali z drugimi filozofi, kakor n. pr. Schopenhauerjem, Kantom in drugimi, ki so stvorili osobite filozofske sisteme, tedaj bi utegnili Tyršu naziv filozofa odrekat, ker lastnega filozofskega sistema Tyrš ni ustvaril. Kljub temu pa je Tyrš bil filozof. Znano je, da se je bavil s študijem filozofije, in pripravil se je — kakor poprej omenjeno — na univerzitetno karijero z dizertacijo o čisti logiki. Iz ostaline Tyrševe se da tudi posneti, da si je za zadevno udejstvovanje ustvaril že celo poseben načrt. Dalje se pride pri natančnejšem promatranju Tyrševega dela do spoznanja, da je reševal vsa vprašanja na filozofski osnovi, da je bila filozofija Tyršu temelj njegovega Sokolstva in estetike ter da je s filozofskih vidikov gledal i na politična in druga vprašanja.

Tyrš definira filozofijo z besedami: »Premotriti pravo bistvo sveta in napraviti si o njem splošen utemeljen in vseskozi sovisen nazor — to je končni namen in smoter vse filozofije«. Vse torej, kar je prinesel v filozofskem pogledu razvoj, je treba kritično proučiti, dojeti in premisliti, ne pa samo pasivno sprejemati.

Pri razsledovanju Tyrševe filozofije

se je treba tudi ozirati na filozofe one dobe, v kateri je sam živel, in na njihove nazore. V prvi vrsti so to miselne struje, zvane nemška romantična filozofija. Ta filozofija se je razvila v nasprotju prosvetlilske filozofije. Tyrš se ni oklenil nobene teh filozofij, kajti njegov ideal ni bil »razumarski pedant brez fantazije, brez čuvstva in brez volje« niti ne oni, v kateri je videl »fantasta brez razuma, čuvstvenika brez jasnega dojemanja«. Načelno ni zametaval nobene smeri: seznanjal se je z vsemi, z njihovimi vodniki in prvoboriteli, izsledoval jih je, toda pri tem je ohranjal lastno kritično stališče.

Dostj znaten odmev je našel pri Tyršu Schopenhauer. S Schopenhauerjem pa deli Tyrš njegov pesimizem le radi zadevnega nagnjenja svojega značaja. Kajti oni Schopenhauerjev pojav volje in hoteanja, vedno nezadovoljivega, nikdar nehalnega in brezsmotnega, ki vodi pri Schopenhauerju do utesnjujočih čuvstev in bolesi, je nasprotno Tyršu sredstvo za to, da premaguje svoj prirojeni pesimizem. In tako postaja teza Schopenhauerjeve filozofije — volja — za Tyrša opora življenja, kakršnega navdušen priznavač in občudovalec je Tyrš postal. Nasledkom volje filozofa — pesimista prihaja Tyrš na polje optimističnega delovanja in vztrajnosti ter k stremljenju, pri-

speti do postavljenega smotra.

Da se je Tyrš resno bavil s Schopenhauerjem, dokazuje njegov spis iz l. 1864: »Historische Einleitung in die Philosophie A. Schopenhauers«. Od ostalih nemških filozofov ni imel nobeden posebno velikega in zato tem manj odločujočega vpliva. Edini Feuerbach je napravil na Tyrša vtis s svojo revolucionarnostjo, katere se odraža v Tyrševi študiji »Mohamed in njegov nauk«.

Filozofija Schopenhauerjeva, ki je s svojim pesimizmom vodila v praksi k letargiji, ni mogla zadostovati Tyršu ter njegovemu stremljenju po udejstvovanju in življenju. Zato pripojuje Tyrš pomembni postavi Schopenhauerjevi ter njegove nauku o volji, katere nekaj hoče, česar ni, a se vendar zahteva, nauk angleškega učenjaka Darwina. Razvojna teorija ter nauk o »boju za življenje« in o »prirodnem izboru« sta bila ono, kar se je Tyrša tako dojmilo. Tyrš ne vidi v tem nauku le prirodnoznanstvih, temveč tudi filozofskih prvke, iz katerih izvaja njih veliki pomen za filozofijo zgodovine. In tako ter kljub temu, da je sprejel v veliki meri Darwinove nazore za svoje, ni zavrgel Schopenhauerja, samo da je dal filozofiji tega drugačen sklep, ki pomeni aktivnost ter silno voljo do življenja.

(Nadaljevanje sledi.)

Pierce Loti:

Lotijeva ženitev

Roman

23

Te zabave, katerih so se udeleževale vse papetske žene in dekleta, so se prirejale najčeste pred dvorno teraso. Kraljica in knežinja so prihajale iz svojih sob in kot nebrizne gledalke legale v mesečini na mehke asure.

Tahičanke so plesale z rokami in spremljale tamtam z zborovim petjem, ki je bilo naglo in omamno. Vsaka plesalka je izvajala posebno figuro. Ples in godba, sprva počasna, sta postajala vedno hitrejša in glasnejša in sta naposled prehajala v popolno omamljenost. Kadar je katera plesalka obnemogla obstala, je na znak bobna prihitela na njeno mesto druga, ki jo je v divjanju in nesramnosti še prekosila.

Deklice s Pomotuških otokov so tvorile druge skupine, še bolj divje in so navadno vedno porazile Tahičanke. Okrašene z nenavadnimi venci iz tatule, razgaljene kakor omamljene, so plesale po nepravilnih ritmih, nenavadnih za naša ušesa, pa vendar tako lepo, da človek ni mogel reči, kaj mu bolj in kaj mu manj ugaja.

Rarahu je strastno ljubila te prizore, da ji je od njih kri zavrela, sama pa vendarle ni plesala. Oblačila se je kakor druge mlade žene, spuščala je po plečih

svoje goste lase, krasila se je z redkim cvetjem in presedela dolge ure poleg mene na stopnicah kraljičinega dvorca, očarana in nema.

Odhajala sva razžarjenih lic; vračala sva se v najino hišo kakor opijanjena po kretanjah plesalk in pristopna za vse mogoče nenavadne senzacije.

Ob takih večerih je izgledala Rarahu čisto drugače, kakor sicer. Upa-upa je budila v njeni nekultivirani duši mrzlično strast in divjaštvo.

XIV.

Rarahu se je oblačila po običaju domačink. Nosila je tunike brez života, ki so jim pravili »tape«. — Njene, ki so bile tako dolge, da so se vlekle po tleh, so bile skoraj tako okusne kakor evropske.

Kmalu, zelo kmalu se je navadila ločiti lepo od grdega; ločila je razne kroje in si izbirala vedno samo tiste, ki so ji najbolj pristojali. Bila je že olikana ženska in koketa.

Po dnevu je nosila velik klobuk iz fine bele tahitske slame, ki si ga je potiskala čisto na oči. Vrh klobuka, ki je bil raven kakor mornarski, je polagala vence iz naravnih listov ali cvetov.

Živeč v mestu, je kmalu postala bolj blede polti. Da ni imela tetoviranega čela, čemur so se drugi smejali, meni je pa ugajalo, bi bil človek skoraj lahko rekel, da je dekle belega plemena. Toda pri žarki svetlobi so se kazali na njenih licih mrki odtenki prelivov eksotične barve rdečkastega bakra, kar me je še

vedno spominjalo na njeno maorsko plemo, sorodno rdečkožim plemenom ameriškim.

Papetčani so jo smatrali vedno bolj za pošteno in pravo Lotijevno ženo, in na dvornih zabavah me je kraljica, ko mi je v pozdrav prožila roko, vedno spraševala: »Loti, kaj dela Rarahu?«

Na ulici so se vsi ozirali za njo; novi priselenci so jo poizvedovali po njenem imenu; osvajale so jih že na prvi pogled njene tako žive oči, lica in lasje.

Mimo tega je postajala vedno bolj prava žena; telo ji je postalo lepše in polnejše. Le včasih je imela okoli oči modre kolobarje in rahel kašelj, suh kakor kašelj male princeske, ki je kdaj pa kdaj vznemirjal oble grudi.

V moralnem pogledu je doživljala veliko spremembo, in razvoj njene inteligence sem še sam komaj dohajal. Bila je že toliko civilizirana, da ji je ugajalo, če sem jo imenoval »divjakinja«; razumela je, da mi to zelo ugaja in da ne bi ničesar pridobila, če bi se skušala ravnati po navadah belih žen.

Zelo mnogo je čitala Sveto Pismo, in sijajni obeti evangelijev so jo zanašali v ekstazo; njena vera je bila strastna in mistična: srce ji je bilo polno najbolj nasprotujočih si stvari, zamršenih in do celga pomešanih; nikdar ni bila niti dva dni enaka.

Stara je bila komaj petnajst let. Njeni pojmi so bili o vsem pogrešni in otročji, a njena velika mladost je dajala silen

čar zmede njenih misli in njenih pojmov.

Bog mi je priča, da sem jo v mejah svoje slabe vere z veliko ljubeznijo navajal na vse ono, kar se mi je zdelo dobro in pošteno. Bog mi je priča, da ni nikoli nobena moja beseda ali sumnja omajala njene vere v večno življenje in zveličanje, in dasi mi je bila samo ljubica, sem vendar postopal z njo kakor s pravo zakonsko ženo.

Moj prijatelj John je preživljal pri naju del svojih dni; često pa so naju obiskovali tudi drugi prijatelji z »Rendija« in uradniki francoske kolonialne uprave. Ugajalo jim je pri nama, ugajalo v najini mirni, prijazni hišici... Večino ma niso razumeli jezika domačinov, toda mil in ljubek glas Rarahin jih je osvajal kljub temu. Vsi so jo ljubili in ji bili naklonjeni, kakor neki odlični osebnosti, ki ima vse pravice do spoštovanja, kakor bela žena...

XV.

Jezik, ki so ga govorili prebivalci obmorskih nasebin, sem govoril že davno popolnoma, toda ta jezik je tako različen od pravega tahičanskega jezika, kakor zamorska francoščina od pariške. Polagoma pa sem se pričel izražati tako pravilno in tako gladko, da se je kraljica Pomare čudom čudila in kramljala z menoj zelo dolgo. Tako sta me dve osebi učili tega jezika, ki bo kmalu izginil s sveta: Rarahu in kraljica Pomare.

Izhod iz krize

Prometni ček kot plačilno sredstvo.

Številne gospodarske konference nam doslej radi mnogih nasprotujočih si težnj prizadetih držav niso in nam tako kmalu tudi ne bodo prinesle resničnih olajšav. Ker državi radi mednarodnih obvez in kvarnega uvaževanja zlatega kritja ni mogoče povečati obtoka in tako dati na razpolago gospodarstvu novega impulza in kar končno tudi ne bi bil idealen izhod, je nastalo vedno večje pomanjkanje denarja. Ljudje so pričeli zadrževati gotovino doma in dvigati prihranke iz zavodov, ki so zopet odgovorili z ukinitvijo kredita sploh in delnih odpovedi posojil ter z zmanjšano izdajo vlog. Rešitev, oziroma izhod iz tega nevdružnega stanja, ki nas vsak dan bolj obubožava, more biti dober le, če je preprost in zavarovan z zaupanjem najširših slojev.

Brez denarja, oziroma posredovalnega javnega plačilnega sredstva, kar so pri nas skoro samo bankovci, izhod iz krize ni mogoč. Bankovcev pa vedno bolj zmanjkuje. Gospodarstvo si bo moralo pomagati samo. Moralo si bo pomagati z izdajo lastnega plačilnega sredstva, zakonito neomejenega, s kritjem vložnih in premoženjskih vrednot, in sicer prometnega čeka. Ta bi bil bolj krit in za vskdanjo potrebo prožnejši ter bi si kmalu osvojil neomejeno zaupanje ljudstva. Ta način se izvaja že 90% v ameriškem poslovnem svetu, kot preprostejšo plačilno sredstvo kakor bankovci, in to popolnoma legalno. Bankovci bi se sicer vporabljali samo za plačila davkov in ev. drugih državnih dajatev, dokler se država sama ne uveri o praktični uporabi in ga sama končno ne prizna.

Marsikdo bi zato vprašal, zakaj se to preprosto plačilno sredstvo, seveda v nekoliko popolnejši in spremenjeni obliki, ni uvedlo v drugih, tudi prizadetih državah? Na to lahko odgovorimo sle-

deče: Vse druge večje države imajo neprimerno večji obtok bankovcev, kot mi in se tam uporabljajo čeki in preknjiženja že v večjem obsegu, končno že obstojajo z največjim uspehom večje sklenjene organizacije z lastnim plačilnim sredstvom, toda tudi ti že iščejo pota splošne poenostavljene uvedbe takih plačilnih sredstev. Poenostavljen in splošno uvedbo enotnega plačilnega sredstva prevzame v zvezi z mednarodno zvezo Unija za povzdigo svetovnega gospodarstva v Luganu (Švica), ki bo kmalu tudi pri nas osnovala sekcijo.

Med tem se more osnovati pri nas druga, kateri se bodo prej ali slej gotovo pridružili vsi bančni zavodi. Ta bo sprejela vloge, izdajala posojila in izkoristila vezane bančne vloge. Gospodarstvo, ki bo sodelovalo, si bo opomoglo. Omogočilo se bo številno zaposlenje nezaposlenih vseh slojev. Nova volja do boljšega življenja bo omogočila izvedbo

poslednjih konsekvenc tega preprostega predloga. Kdor to iskreno želi, naj premisli ta predlog ter se pridruži delu s prijavo za sodelovanje. Predavanja se že pripravljajo, sicer se pa javnost opozarja na izvršno delo »Novo plačilno sredstvo« dr. Jurija Jana, ki nudi vso podlago za uresničenje omiljenja krize in ožvilenje gospodarstva. — Fran V o r š i č, Maribor, Bendiens World Service.

Konkurenca klepetalcev.

V Ameriki imajo te dni nenavadno tekmo, ki je pač mogoča le v zlati dolarski deželi onstran velike luže. Poseben odboj v Chicagu je priredil natečaj za najboljšo klepetalco sveta in določil naslednja pravila: Oni, ki kandidirajo za naslov »Kralja klepetalcev« in na bogato denarno nagrado, morajo govoriti polnih 130 ur, to se pravi skoro pet in pol dneva z le enournim odmorom vsak dan. Iz-

vzemši te kratke odmore, v katerih si bodo konkurenti mogli krepiti svoj glas z izpiranjem grla in z zavzivanjem pastil, bodo ves čas morali govoriti, kar jim bo pač padlo na pamet, lahko pa bodo tudi kričali, peli, šepetali ali žvižgali. Glavni pogoj natečaja je pač ta, da mora iz njihovih ust neprestano prihajati kakršenkoli človeški glas. Sodniki bodo s hronometrom v roki nadzorovali vsak, tudi najmanjši znak slabosti in bodo diskvalificirali vsakogar, ki bi rabil za vohavanje zraka več kakor tri sekunde. Na tej tekmi pa smejo konkurirati samo moški — to je pač nečloveški pogoj, je vsekakor močno razžalostil mnogoštevilne ženske na vsem svetu.

Amerikanci proti brezposelnosti.

Da izdatno omili veliko brezposelnost v Združenih državah, je ameriška vlada sklenila zgraditi v zalivu San Francisca ogromno most, ki bo dolg 7.200 m in s tem najdaljši most na svetu. Stroški so preračunani na 62 milijonov dolarjev.

Spomenik bivše avstrijske cesarice v Budimpešti.

Madžari ne morejo pozabiti na Habsburžane in na svojo nekdanjo moč, zgrajeno na suženjstvu Slovanov in Romunov. Zato so te dni odkrili v svojem glavnem mestu nov spomenik pokojni avstrijski cesarici in ogrski kraljici Elizabeti, ženi cesarja Franca Jožefa I., ki ga kaže naša slika. Dokaz, da kriza še ni tako velika, kakor tožijo po svetu!

>Zdi se mi, da sem odkril medvedovo sled...<

Oddam stanovanje, sobo in kuhinjo
Tržaška cesta 82. 3391

Prazno sobo

s posebnim vhodom, električna luč, peč, oddam takoj poceni posamezni osebi. Kuhati ni dovoljeno. Stritarjeva ulica 5/I. 3299

Lepo masivno spalnico

z vložki in madracami, rdeče plišaste odeje in druge stvari zelo poceni na prodaj. Ruška c. 29. 3374

Iščemo mladega spretnega pakerja!

Osebe prijave Gregorčičeva ulica 24. pritišče, v soboto od 10. do 12. ure predpoldne. 3386

čedno in pošteno sprejemem za dopolne. Naslov v upravi »Večernika«. 3000

Stanovanje 4 sobe

s kabinetom in drugimi pritliklinami oddam s 1. novembrom. Vprašati Cvetlična ulica 29 I, levo. 3393

Jos. Tichy i Dr.

Konces. elektrotehnično podjetje Maribor, Slovenska ul. 16, tel. 2756, proizvaja elektroinstalacije stanovanjskih hiš, vil, gospodarskih objektov, zaloga motorjev, lestencev, svetilk, elektroinstalacijskega b laga po konkurenčni ceni. 1603

Najlepše razglednice

mariborske,
umelne,
Salon de Paris

I. t. d. kupujte v papirnici knjižarne

Tiskovne zadruga

Maribor, Aleksandrova 13